

Marja-Liisa Kirvesniemi

Marja-Liisa Kirvesniemi,
omaa sukua Hämläinen
on syntynyt vuonna 1955 Simpeleellä.

Marja-Liisa Kirvesniemen ura hiihdon
huipulle oli pitkä ja tuskallinen.
Hän oli jo 28-vuotias,
kun kova työ hiihdon eteen
sai palkkansa.
Hän voitti Sarajevon olympialaisissa
vuonna 1984 kaikki naisten
henkilökohtaiset matkat
eli 5, 10 ja 20 kilometrin hiihdot.
Lisäksi hän sai viestistä pronssia.

Sen jälkeen hän saavutti
useita palkintosijoja erityisesti
MM-hiihdoissa.

Marja-Liisa Kirvesniemen ura
huippu-urheilijana oli pitkä.
Se alkoi MM-kisoissa Lahdessa
vuonna 1978 ja päättyi
Falunissa Ruotsissa 1993.

Elämän perusarvot

Paikallislehti Kuhmolainen kirjoitti maaliskuussa 1999 lasten Hopeasompa-hiihtojen loppukilpailuista. Lehti oli huomannut kilpailupaikalla myös Marja-Liisa Kirvesniemen, jonka tytär Elisa hiihti kilpailuissa. Äiti oli kannustamassa tytärtään. Tällä kertaa Elisa ei ollut hiihtänyt lähellekään kärkipäätä.

– Tärkeintä on, että lapset oppivat pärjäämään elämässä ja kunnioittamaan elämän perusarvoja, Marja-Liisa kertoi lehden haastattelussa.

Sanat sopivat erityisen hyvin myös Marja-Liisa Kirvesniemeen itseensä. Hän on kokenut urallaan niin pettymyksiä kuin menestystä.

Hän on esimerkki siitä, että menestys huippu-urheilussa ei riipu vain urheilijan lahjakkuudesta ja kovasta harjoittelusta. Siihen vaikuttaa koko hänen elämänsä. Kun elämässä kaikki on kohdallaan ja tasapainossa, voi syntyä suuria tekoja.

Monet muut naishiihtäjät ovat menestyneet urallaan yhtä hyvin ja ehkä jopa paremmin. Marja-Liisan urassa on kuitenkin jotakin erityisen koskettavaa. Hänen vaikeuksia täynnä ollut uransa on jäänyt ihmisten mieliin.

Tie koko kansan sydämiin
ei ole ollut sileä ja suora.
Marja-Liisa ei ole aina ollut ihailtu,
koko kansan rakastama hiihtäjä.

Maatalon tytär

Marja-Liisa Hämäläinen,
myöhemmin Kirvesniemi,
eli tavallisen maalaistalon
tyttären lapsuuden.
Koti oli Simpeleellä,
aivan itärajan tuntumassa.
Se on ollut Marja-Liisan kotikunta
koko hänen elämänsä ja on vieläkin.

Navettatöiden lisäksi nuoruuteen
kuului myös hiihtoharjoittelu.
Marja-Liisa herätti huomiota 15-vuotiaana
nuorten Euroopan mestaruuskisoissa.
Hän voitti kultaa viestissä ja
oli 5 kilometrin hiihdossa seitsemäs.
Häntä pidettiin lahjakkaana hiihtäjänä.

Marja-Liisa piti työnteosta kotitilalla.
Hiihtoharjoittelu vaati kuitenkin
yhä enemmän aikaa.
Isä ei aina ymmärtänyt sitä:
olisi tehnyt talon töitä,
eikä hiihtänyt.

Halu päästä kilpailemaan oli kova.
Sitä varten oli harjoiteltava
niin kuin valmentajat käskivät.
Toisaalta isä vaati tekemään töitä kotona.
Teki Marja-Liisa kumpaa hyvänsä,
aina oli huono omatunto.

Pettymyksen kyyneleet

Vuosikausia Marja-Liisasta muistettiin
vain se, että hän itki kilpailun jälkeen.
Hän itki pettymyksen kyyneleitä.

Marja-Liisa pääsi Innsbruckin olympialaisiin
Itävaltaan vuonna 1976.
Hän oli tehnyt seitsemän vuotta
töitä saman valmentajan kanssa.
Hän oli 22-vuotias.
Hän oli harjoitellut kovaa.
Hänellä olisi ollut mahdollisuudet
tehdä läpimurto.
Se ei kuitenkaan onnistunut.
Mikään ei onnistunut.

Tuloksena oli vain pettymyksiä,
heikkoja sijoituksia.
Itkuja.
Missä oli vika?
Mitä puuttui?

Niissä kisoissa Suomi sai
uuden hiihtokuningattaren.
Se ei ollut Marja-Liisa vaan
Helena Takalo.

Vuonna 1978 olivat MM-kisat Lahdessa,
kotikatsomon edessä.
Marja-Liisa oli mukana 10 kilometrillä.
Jalat eivät toimineet.
Ne olivat jäykkiä kuin puupötkelöt.
Kärki meni kaukana edellä.
Helena Takalo ja Hilikka Riihivuori juhlivat.
Marja-Liisa itki pettymystään.

Takalo, Riihivuori ja Taina Impiö ottivat
Marja-Liisan kuitenkin viestiin mukaan.
He luottivat häneen.
Tai sitten se oli pelkkää myötätuntoa.

Ennen lähtöä Marja-Liisa on
hermostunut ja epävarma.
Marja-Liisa hiihtäisi toisen osuuden.
Hän saa jopa luvan hävitä puoli minuuttia.

Taina Impiö tulee vaihtoon ensimmäisenä
ja lähettää Marja-Liisan matkaan.

Marja-Liisa häviää minuutin
ja tulee vaihtoon kolmantena.
Riihivuori ja Takalo pitävät
kuitenkin huolen siitä,
että Suomi voittaa.
Marja-Liisasta huolimatta.

Marja-Liisa itkee:
– Minä munasin koko homman...

Yleisö ja sanomalehdet ovat julmia.
Muita onnitellaan,
Marja-Liisaa haukutaan estoitta.
Hän on hidas ja kömpelö,
porukan heikoin lenkki.
Miksi hänet piti valita?
Ja Marja-Liisa itkee.

Seuraavat vuodet antavat jälleen toivoa.
Hän voittaa Suomen mestaruuksia.
Lake Placidin olympialaiset lähestyvät.
Esikisoissa edellisenä vuonna
hän hiihtää lähellä kärkeä.

Itse olympialaiset ovat jälleen pettymys.
Marja-Liisa on 24-vuotias.
Hänen pitäisi olla parhaimmillaan.

Mieltä painaa epävarmuus:
jos se ei kuitenkaan onnistu.
Eikä mikään onnistukaan.

Marja-Liisa itkee monena iltana.
Jääkö hän ikuisiksi lupaukseksi?
Ahdistus kasvaa.
Marja-Liisalla on huone kotitalon yläkerrassa.
Kuinka paljon niiden seinät
ovatkaan nähneet
Marja-Liisan kyyneleitä?

Miten hän jaksaa?
Pettymys toisensa perään
ja hän vain hiihtää.
Mielessä on kuitenkin edelleen
kova halu voittaa.
Se vie eteenpäin.
Menestyminen pienemmissä kisoissa
ja kotimaan kilpaladuilla antaa toivoa.

Elämä alkaa asettua kohdalleen.

Sitten Marja-Liisan elämässä
on vuoro kahdelle tärkeälle tapahtumalle:
Marja-Liisan isä kuolee,
ja hän alkaa seurustella
Harri Kirvesniemen kanssa.
Isän kuolema on surullinen asia.
Siitä toipuminen vie kauan.

Harri Kirvesniemi tuo
Marja-Liisan elämään uutta varmuutta.
Nuoret olivat tunteneet toisensa pitkään.
He olivat olleet samoissa
kilpailuissa ja harjoitusleireillä.
Ystävyys syveni.

Harrin ja Marja-Liisan rakkauselämä
sotki välillä samoilla leireillä olleiden
hiihtäjien keskittymistä.
Valmentajat olivat sitä mieltä,
että suhteeseen oli saatava selvyys.
Marja-Liisa ja Harri alkoivat
seurustella "tositarkoituksella".

Oslon MM-kisoissa 1982 Marja-Liisa
oli vanhentunut ja tullut vakavammaksi.
Pitkä nuoruus oli ohi.
Flunssa esti huipputulokset.
Marja-Liisan sijoitukset olivat
noin kymmenen tienoilla,
mutta hän ei itkenyt.
Viestissä Marja-Liisa hiihti
ensimmäisen osuuden
ja tuli ensimmäisenä vaihtoon.
Siinä oli jo välähdys
huippuhiihtäjästä.
20 kilometrillä suoritus oli jälleen pettymys.
Marja-Liisa aikoi jo lopettaa uransa.

"Ensin elämä"

Marja-Liisa ei lopettanut uraansa.
Hänen elämänsä oli varmemmalla
pohjalla kuin koskaan ennen.
Harrin myötä moni asia oli selkeytynyt.
Pari meni kihloihin kesällä 1983.
Harri tuki ja neuvoi harjoittelussa.
Harjoittelu sai uutta pontta.
Päätös kuntohoitajan ammatin
hankkimisesta toi turvallisuutta
tulevaisuuteen.

– Ensin elämä, sitten nämä leikit,
Marja-Liisa oli sanonut.

Tukena oli myös pitkäaikainen
valmentaja Sulo Repo,
joka oli nähnyt Marja-Liisan pettymykset.
Nyt hän näki,
että Marja-Liisassa oli uutta kypsyyttä,
joka voisi viedä pitkälle.

Yhä edelleen Marja-Liisa oli
herkkä maalaistyttö,
joka lypsi lehmät ennen hiihtolenkkiä.
Nyt hän oli myös määrätietoinen
harjoittelija, jonka ainoa tavoite
olivat Sarajevon olympialaiset.
Aikaa niihin oli kaksi vuotta.

Valmistautuminen Sarajevoon 1984

Mauno Saari on kirjassaan *Marja-Liisa*
kuvannut hienosti valmistautumista
Sarajevon olympialaisiin.
Harjoittelu olympialaisia varten
tehdään niin huolellisesti kuin voidaan.
Ensin käydään Sarajevossa,
tutkitaan latupohjat tarkasti
ja merkitään ne muistiin.

Ne täytyy opetella ulkoa,
jokainen ylämäki, lasku ja suora,
jokainen kumpare.
On mietittävä, millä tavalla
Marja-Liisa hiihtää jokaisen metrin.
Missä mennään vuorotahtia,
missä tasatahtia,
missä mennään täysillä,
missä on varaa löysätä.

Se on painettava muistiin.
Vain täydellinen hiihto tuo voiton.
On opeteltava etukäteen,
miten täydellinen hiihto
Sarajevon laduilla tehdään.

Kotimetsään tehdään latu,
joka muistuttaa Sarajevon kilpalatua.
Siinä on suunnilleen sama
määrä nousuja ja laskuja.
Harjoittelusta karsitaan kaikki turha.
Harjoitellaan vain se,
mikä on tarpeen.

Ennen Sarajevoa alkoi vähitellen näkyä,
että harjoittelu tuotti tulosta.
Marja-Liisa oli määrätietoisempi
ja itsevarmempi.
Pitkän Marja-Liisan liikkeet näyttivät
edelleen hitailta, mutta ne veivät eteenpäin,
koska takana oli voimaa.

Pettymyksiä tuli yhä,
mutta myös menestystä.
Marja-Liisa voitti maailmancupin
olympialaisia edeltävänä vuonna.

”Kyllä tulee komiasti!”

Marja-Liisa oli valmis vuoden 1984
olympialaisiin Sarajevossa.
Takana oli 11 vuotta harjoittelua.
Kaksi vuotta harjoittelu oli ollut
entistä kovempaa.
Valmistautuminen oli ollut huolellista.
Hän osasi Sarajevon ladut vaikka
unissaan.

Viimeinen testihiihto oli mennyt
niin hyvin kuin se voi mennä.
Olo oli levollinen.
Oliko se koskaan ollut näin hyvä
ennen kilpailuja?

Ennen 10 kilometriä muut kilpailijat
yrittivät nähdä Marja-Liisassa
hermostumisen merkkejä.
Pettävätkö hermot taas?
Nähdäänkö taas pettymystä itkevä
Marja-Liisa kuten niin monta kertaa
aikaisemmin?

Isoissa kisoissa Marja-Liisa ja Harri
asuvat eri huoneissa.
He ovat sopineet niin.

Ennen kilpailua Marja-Liisa sanoo
valmentajille:
– Sitten mie aattelin sanoa,
että varsinkaan alkumatkasta ei saa
hirviästi huutaa ja innostaa.

10 kilometrin hiihto alkaa.
Uhkaavin kilpailija on
Raisa Smetanina, Neuvostoliitto.
Marja-Liisa keskittyy
jokaiseen potkuun.
Hän tuntee ladut.
Hän muistaa olla rento.
Rentous ei saa kadota.

Muut jäävät.
Kärjessä ovat vain Marja-Liisa Hämäläinen
ja Raisa Smetanina.
10 kilometrin hiihto on kamppailu
vain heidän välillään.

Vähän ennen loppua ladussa on jyrkkä lasku.
Marja-Liisa tietää, että se on ratkaiseva paikka.
Hän laskee mäen hieman liian kovaa,
mutta pysyy pystyssä.
Smetanina varoo kaatumista ja
laskee mäen hitaammin.
Siinä ratkeaa voitto.

Suomen mieshiihtäjät katsovat
jännittävää hiihtoa hotellin televisiosta
Kaiken yli kuuluu Juha Miedon huuto:
– Kattokaa! Ihminen hiihtää!
Kyllä tulee komiasti, kyllä on mahtavaa!

Maalilinjan jälkeen Marja-Liisa kaatuu
selälleen maahan.
Tv-selostaja huutaa:
Katsokaa! Hän antoi kaikkensa!
Kultaa on Suomessa!

Se on totta.
Voimia ei ole jäljellä.
Kaikki on käytetty ladulla.
Tuloksena on voitto ja kultamitali.

Lehtimiehille onnellinen Marja-Liisa
sanoo kilpailun jälkeen:
– Että meikäläinenkin onnistuu sellasessa
kilpailussa, mitä on toivonu.

Itku on lähellä.
Tällä kertaa se ei ole pettymyksen itkua
vaan ilon kyyneleitä.

Muiden kilpailijoiden tunteita
kuvastaa hyvin ruotsalaisen Marie Risbyn
toteamus:
– Marja-Liisalle minä kaikkein
mieluummin tämän suon.

Taasko sinä olet täällä?

Viidellä kilometrillä Marja-Liisa lähtee
puoli minuuttia Smetaninan jälkeen.
Hän ottaa Smetaninan kiinni ja menee ohi.
Toinen kulta.

Välillä hiihdetään viesti.
Marja-Liisa on mukana.
Siinä Suomi voittaa pronssia.

Marja-Liisa hiihtää vielä
20 kilometrin kilpailun.
Kolmen kilpailun jälkeen se ottaa koville.
Voimat ovat loppuneet aikoja sitten,
on vain jaksettava maaliin.

Marja-Liisa jaksaa maaliin
nopeammin kuin kukaan muu.
Palkintojen jaossa avustava
poika tokaisee hänelle:
– Taasko sinä olet täällä?
Hän on voittanut kolmannen kultamitalinsa
samoissa kisoissa.

Kotona odottavat monet juhlat,
sankarin vastaanotto, hurraavat väkijoukot.
Aiemmin posti toi Marja-Liisalle
haukkumakirjeitä.
Nyt ovat vuorossa onnittelukortit,
ihailijaposti.

Niitä tulee vielä vuosia sen jälkeen,
kun Marja-Liisan ura on ohi.

Pitkä ura

Olympiavuonna Marja-Liisa Hämäläisestä tulee Kirvesniemi.

Häät pidetään elokuussa

Simpeleen kirkossa.

Häät ovat valtava tapahtuma.

Kirkossa on 500 vierasta.

Sarajevon menestys oli paikka,

jossa Marja-Liisa mietti lopettamista.

Ura kuitenkin jatkui pitkään.

Marja-Liisa hiihti kilpaa neljällä

vuosikymmenellä.

Ensimmäiset MM-kisat olivat Lahdessa 1973

ja viimeiset 1993 Falunissa Ruotsissa.

Hän osallistui kolme kertaa olympialaisiin

ja viisi kertaa MM-kisoihin.

Vielä 38-vuotiaana Marja-Liisa

voitti Norjan Lillehammerissa pidetyissä

olympialaisissa pronssia 5 ja 30 kilometrin

matkoilla.

Kilpailu-uran väliin tulivat lapset.

Elise syntyi vuonna 1985, Anita 1990.

Lapset kiersivät usein vanhempiensa

mukana kilpailumatkoilla.

Kirvesniemen perhe oli tuttu näky

kilpailupaikoilla ja harjoitusleireillä.

Marja-Liisa on muistellut lämpimästi

myös Val di Fiemmen MM-kisoja 1991.

Hän voitti siellä hopeaa 5 kilometrillä.

Tytär Anita oli syntynyt vain 7 kuukautta

aikaisemmin.

Pitkä ja loistelas ura on

jatkunut nuorten valmentajana

ja aviomies Harri Kirvesniemen tukena.

Harri on ollut täysillä mukana

talveen 2000 saakka. 🏅